

Nurmeksen talonpoikien valitus jääkäriverosta v. 1794

Nurmeksen syyskäräjien 1794 pöytäkirjassa on talletettu liitteenä pitkä ja perusteellinen valituskirje Pohjois-Karjalan maksettavaksi pannusta jääkäriverosta. Tuon maakunnan puolustus oli järjestetty muusta valtakunnasta poikkeavasti siten, että ruotujaon sijasta oli asetettu värvätty jääkärijoukko, jonka ylläpidoksi kannettiin mainittu jääkärivero. Heti alkuun syntyi tyytymättömyyttä, kun veroa kannettiin kymmenen vuotta, ennen kuin jääkärijoukon perustamiseen ryhdyttiin. Lisäksi maakunnassa oli vanhastaan puolustus järjestetty siten, että tarpeen vaatiessa talonpojat itse hoitivat rajan vartiointin ja puolus-

tuksen. Kun jääkäriveroa ei lupauksista huolimatta lakkautettu kolmi-vuotisen sodan 1788—90 jälkeen, syntyi ankaraa vastustusta, ja niin tehtiin seuraava valitus:

Koska Hänen Kuninkalinen Majestettinsä Tahtoi tjetä millä tavalla Iäkeri summad on alkunsa saanud

Me selitämme tämän asjan sanasta saanan se Tapahtui sillä Tavalla että man Herran kokous Kulutettiin Lie-xan ja ei asiasta mitän tietoa annettu mutta maakunnan miehed menivät Kokouxen waan Maan Herra ej tulutkaan ja sitten sen Jälken sununtaina Kirkosa Kulutettiin että ensimmäisä maanantaina Pitä oleman Lie-

xassa mutta Talon Isänät olivad suola perisä Tämä oli niin Kiuka Termijna ettei puoletkan tietowa saaneit, mutta Likimäised, jotka tiesiwäd ne sinne meniwät Ia sjellä Maan Herra Poije ja Övöristi Krenporti suren Herra Joukon kansa Joista Maakunnan miehet Peljästy he sanoivat että Kuninkas on panut Kolmet puntia teitän etenne walitkat nistä yxi Kuka Tahtonsa yxi on ruterinki toinen on Jäägeri summa Kolmansi Joka mies exerata: Mutta Maakunnan miehet vastaisit me tahtomme wanha wapautamme nautita njn Kuin muutgin säätyt mutta he sanoiwat että te sillä pääse teidän Pitää ottaa näistä Kolmesta Kuka tahtonsa ja he sanoit se on paras että otatte yhten wissin Jääkeri summan maxaxene njn sate sotaian aikana maata Rauhasa teidän waimoine ja lastene tykönä mutta se on Käynyd peräti toisin ja sitten he tahtoiwat yhteisen Karjalan Kokouxen Kitein Pitäiääsen ja sitten läxi Herra Prowasti Jacops Tenius ja talonpoika Iwan Timitra Liexan kylästä ja Henric Turunen Ahmoiwaarasta ja Henric Sastamoinen Nurme-xesta ja ne miehed Itkäwat tulduwansa ja sanoiwat meillen on wäkiwalda tehty meijät Salwatın yhten huoneisen ja Kolmet sotamiestä pantin wahtin täysisä sota kaluisa ja meijät ahtistetin ja meitän täytyi panna puumerkinme wasten tahtowame.

2 Ja tästä asijasta me olemma Armoa Rukoilet Hänen Majestettinsä tykönnä ja mitä me olemme saneid mitä Herrat ei ole totellet yhtä hywin he owat meildä ottaneit Ryöstön uhkouxella ja monta miestä on taloitomaxi maan Kulgemuxen joutunud ja Koko Maakunta on njn suuressa Krunun Rästisä jos ne Kaiki pois Otetan njn ei talona moni pysy mutta Sotain aikana oli suuri Rasitus Jääkeri Herroista meilen sekä ruwasta

että Kyytistä njn myös miehistä Kaiki jouto wäki ottettin wäkisellä tahtottijn myös Taloin miehiä ja monen yxinäisen työd jäiwäd Tekemätä ja nämät jääkeri Herrat nitin miestensä Kansa jotka he saiwat asuit keskellä Pitäjästä me itte warielimme waldakunna ja meitän pitäjäämme Rajaa jota on 15 uutta Peninkulmaa, ja meillä oli omista Taloin Poickasista Mjehistä Puuk Holarid ja Kurerid ja wisiteeringi miehed ja me olemme opetelleid njn hywin suxi Kuin Jalka exserinkin njn me rukoileme nöyrimmäsä alamaisutesa että hänen armonsa Majestetti wapahtaisi meitä kaikesta Jääkeri maxosta Koska meillen ej ole ollud yhtenkään päiwän apuwa warjeluxen mutta kuin Rasi-tusta ja me olemme wahtija seisonet wuona 1788 ja 1789 ja 1790 Päiwa summa 69272 päiwa 1790 Joutzen eli miehen etestä Paitsi Kaikia nitä päiwiä Kuin on wiholisen uhkouxen tähten Kaickella wäellä Kåkon tuldu joka on tehty Pitäjän omalla Kustanuxella Hänen Armos Maan Herra Simon Wilhelmi Karppelan Tarioksi meillen upserijä mutta ej me saataiPET Ruweta heitän Komentonsa ala ne Poldaa meildä suxet Iotk ej osaa hiihto- toa nin kuin muinen tapahtui Kiten Pitäiäsä wuona 1741 yxi upseri oli 300 miehen Päälä hakaisi suxet ja Poldi njn wenäläinen tuli ja tappoi wahti wäjen ja hänen otti wankixi mutta Olölän sotassa Kuin oli yxi Taloin poika Sallinen nimeldä Päälys miessä njn juri wähällä wäiellä aiettijn taka Perin Puoli Kutetta tuhatta wenäläistä ja palio hawotettin ja saman sotain aikana Pjelijärwen Pitäjäsen tuli Liexan kylään 300 wenäläistä jotka kaxi miestä aioi takaperin ja monta haawoitettin miesten nimed Staffan Sarelainen ja Anders Kilpeläinen njn me Rukoilemme jos Hänen Kuninkalinen Majestettinsä annais meillen

amutsuina ja Tusaria ampu kaluixi niijn me tulewaisingin sotan aikona olisima Urholised niijn monta miestä Kuin Pitäiasä löytyy, Kuin me nytt olemme hengemme ja weremme alixi antaneit emmä me luulisi enämpätä waaitawan ej Kengään oli nin uskolinen sota mies Kuin se jotka waimonsa ja lastensa puolesta sotii se nähtään järjetömistä Luonto Kappaleistä, mutta jos jääkäri summa Päällä seiso niijn ei meisä ole taloja eigä Rajamme warjeljata.

3 — Ja me Rukoileisimme jos mah-
tolinen olis jos Armolinen Majestetti
tekisi sen armon meidän Kansame,
että me saisima sota aikana Postisa
tarpeitamme Kirioitta Kuninkan et-
ten se mies jocka Päälysmiehexi Pi-
täjässä asetetan ettei Kuninkan tah-
toa meiltä muutetaisi.

4— Ja wielä Rukoileisimme että
me saisime Ransportin Kuletamisesta
Palkamme Koska muutgin maakun-
nad owat saaned sen räkningsen jälgen
Kuin Krunun nimismies Herra Kom-
misarius Pöösmani on tehnyt Nur-
mexesa sinä 7. p. Februarius 1792
Joka Rekningsen jälgen nouse kolme
sataa neljä Kymentä ja 4 rixijä Kolme

Kymentä yhtexän skiliniä ja Kusi
äyriä Nurmexen aluweisen tulewata
Raha Liexan ja Juukan Kirckon alu-
weisen niijtä ej tjetä ennen kuin saa-
taan summa Kruunun Foutilda; Pie-
lissen pitäjääsä sinä 7. p. Joulu Kusa
1792

Talonpoika Olof Timonen
Eric Waldanen

Asiakirja ei kaivanne sisältöön-
sä nähden lisäselityksiä. Se lienee mah-
tavan ylikyläläisen isännän Olli Ma-
tinpoika Timosen sanelema, kun taas
Eero Valtanen, karannut jääkäri, on
kai ollut kirjoittajana. Asiakirja hen-
kii tuntuvasti suurempaa itsetietoi-
suutta kuin Toholahden kestikievarin,
herroja palvelemaan tottuneen Pentti
Lyytisen viitisentoista vuotta myö-
hemmin laatima anomus, kun Nur-
meksessä ei niitä herroja ollut yhtä
runsaasti kuin Rautalammilla. Sää-
tyläiskirjamiesten puutteessa joutu-
ivat kansanmiehet laatimaan itse asia-
kirjoja aikaisemmin Nurmeksessä kuin
Rautalammilla, ja ehkäpä kansan
opettajillakin, tiukoilla Stenius-kirk-
koherroilla, oli oma osuutensa tähän
edistymiseen.

VEIJO A. SALOHEIMO